

Norges Bank
Postboks 1179 Sentrum
0107 OSLO

VÅR REFERANSE
13/12330

DATO
10.12.2021

Motsyklisk kapitalbuffer fjerde kvartal 2021

Finanstilsynet viser til bestemmelse om beslutning om motsyklisk kapitalbuffer og råd om systemrisikobuffer fastsatt ved kgl.res. 3. september 2021. I dette brevet redegjøres det for Finanstilsynets vurderinger av motsyklisk kapitalbuffer 4. kvartal 2021, jf. bestemmelsen § 2 om utveksling av relevant informasjon og vurderinger.

Finanstilsynets vurderinger av finansiell stabilitet og situasjonen i bankene er omtalt i Finansielt utsyn desember 2021 (publisert 2. desember 2021), Resultatrapport for finansforetak 3. kvartal 2021 (publisert 26. november 2021) og Boliglånsundersøkelsen 2021 (publisert 18. november 2021).

Aktiviteten i norsk økonomi har tatt seg raskt opp etter det kraftige tilbakeslaget som ble utløst av koronapandemien. Arbeidsledigheten er nede på samme nivå som før pandemien, og kapasitetsutnyttelsen i økonomien er nær et normalnivå. Det er samtidig stor usikkerhet om pandemiens videre forløp og dens økonomiske virkninger. Etter Finanstilsynets vurdering har usikkerheten om den økonomiske utviklingen økt som følge av den raske spredningen av omikron-varianten av koronaviruset og gjeninnføring av flere smitteverntiltak, både i Norge og internasjonalt.

Etter en kraftig oppgang i boligprisene fra sommeren 2020 har veksten avtatt det siste halvåret. I november var tolv månedersveksten i boligprisene 6,6 prosent. Prisnivået er rekordhøyt og vesentlig høyere enn før pandemien. Prisene på næringseiendom har også økt mye over mange år. Det er betydelig fallhøyde i begge markedene.

Gjeldsbelastningen i norske husholdninger er høy, både historisk og sammenlignet med andre land. Gjeldsveksten er noe høyere enn før pandemien, og mange husholdninger har svært høy gjeld i forhold til inntekten og boligens verdi. I oktober var tolv månedersveksten i husholdningenes gjeld 5,1 prosent.

Finanstilsynets boliglånsundersøkelse viser at en stor og økende andel av nye lån med pant i bolig tas opp av låntakere som har høy samlet gjeld i forhold til brutto årsinntekt (gjeldsgrad). Nesten halvparten av lånevolumet i årets undersøkelse er gitt til låntakere med gjeld over 4 ganger årsinntekt. Den gjennomsnittlige gjeldsgraden hos låntakere som tok opp nye boliglån, har også økt de siste årene. Mange husholdninger vil rammes ved betydelig renteøkning, inntektsbortfall eller prisfall på boliger.

Gjeldsveksten i ikke-finansielle foretak har også økt noe den siste tiden. I oktober var tolv månedersveksten fra innenlandske kilder 5,1 prosent.

Konsumprisveksten har økt betydelig i mange land det siste halvåret. Det er usikkert om den økte inflasjonen er forbigående. Dersom inflasjonen skulle vedvare eller tilta, kan det gi behov for en kraftig pengepolitisk innstramning i mange land. Det vil i så fall også påvirke norsk økonomi og det norske finansielle systemet, som er sårbart ved sterk renteoppgang.

Lønnsomheten i norske banker er god. I 1.-3. kvartal 2021 var annualisert egenkapitalavkastning 11,0 prosent, som er 1,6 prosentpoeng høyere enn i samme periode året før. Lavere tap på utlån er den viktigste årsaken til resultatforbedringen. Reduksjonen i utlånstap var særlig markert i store banker, og i sterk grad påvirket av tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger.

Innlemmelsen av det europeiske kapitalkravsregelverket (CRR/CRD IV) i EØS fra utgangen av 2019 innebar en betydelig reell lettelse i norske bankers kapitalkrav. Sammen med redusert krav til motsyklisk kapitalbuffer fra 2,5 prosent til 1 prosent våren 2020 bidro dette til at bankene gikk inn i pandemien med kapital vesentlig over de regulatoriske kravene. Endringene i EUs kapitalkravsregelverk (CRR2/CRD V) vil bidra til ytterligere lettelser i bankenes kapitalkrav når disse gjennomføres i norsk rett. De aller fleste banker vil ha kapitaldekning vesentlig over kapitalkravet og anbefalt kapitalkravsmargin også med krav til motsyklisk kapitalbuffer på 2,5 prosent.

Over tid er det de regulatoriske kravene som avgjør bankenes soliditet. De reduserte kapitalkravene kan derfor føre til at bankens soliditet etter hvert svekkes, som vil være uheldig i lys av risikoen i det norske finansielle systemet. Egenkapital er avgjørende for bankenes risikobærende evne og dermed evnen til å yte nye lån til kredittverdige kunder i nedgangstider. Innenfor rammen av det europeiske regelverket bør derfor kapitalkravene innrettes slik at de bidrar til å opprettholde den reelle soliditeten.

Kredittverdige husholdninger og ikke-finansielle foretak har gjennom hele pandemien hatt god tilgang på kreditt, og gjeldsveksten i husholdningssektoren har bidratt til økt systemrisiko. Som nevnt, er det stor usikkerhet om den økonomiske utviklingen. I lys av erfaringene under pandemien og bankenes inntjening og kapitaldekning, er det likevel ikke grunn til å anta at et krav til motsyklisk kapitalbuffer på 2,5 prosent, slik det var før pandemien, vil føre til en uheldig innstramning i bankenes kredittpraksis.

Et klart signal om at bufferkravet skal tilbake til 2,5 prosent over tid, vil påvirke bankenes kapitalplanlegging i noen grad. Utviklingen i markedene og en kapitaldekning i bankene vesentlig over senkede regulatoriske krav, tilsier etter Finanstilsynets vurdering likevel at det nå er god grunn til å sette motsyklisk kapitalbuffer tilbake til 2,5 prosent med virkning om ett år.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finansstilsynsdirektør

Per Mathis Kongsrud
direktør for digitalisering og analyse